

176951 - آیا خروج باد از ناحیه تناسلی زن وضو را باطل می‌کند؟

سوال

همان‌طور که می‌دانیم، گاهی ممکن است از ناحیه تناسلی زن (مهبلی) باد خارج شود که گاهی با صدا همراه است، اما غالباً بدون صداست. شما در فتوای قبلی بیان کردید که این امر وضو را باطل نمی‌کند. سؤال من در همین رابطه است: فرض کنید زنی پیوسته و در تمام حالات (نشسته، در حال حرکت، در حال نماز و...) دچار خروج باد است. مشکل او اینجاست که در حین نماز نمی‌تواند تشخیص دهد که این باد از جلو خارج شده است (تا به نمازش ادامه دهد) یا از عقب (تا نمازش را قطع کند و دوباره وضو بگیرد).

زن در چنین حالتی چه باید بکند؟ به‌ویژه که این وضعیت باعث حواس‌پرتی و از بین رفتن خشوع می‌شود. آیا با این فرض که باد از جلو بوده به نماز ادامه دهد (مگر اینکه صد درصد یقین کند از عقب بوده)؟ یا بنا را بر این بگذارد که از عقب بوده و نماز را قطع کند؟

خلاصه‌ی پاسخ

بدون شک به احتیاط نزدیکتر و آنچه ذمه را بری می‌کند، این است که هنگام خروج باد از ناحیه جلو نیز وضو گرفته شود، زیرا اختلاف نظر قوی در این باره میان علما وجود دارد. اما اگر این خروج باد پیوسته و در تمام حالات باشد، این زن باید برای هر نماز (پس از فرا رسیدن وقت آن) وضو بگیرد و سپس نماز واجب و هر مقدار نماز مستحبی که می‌خواهد را بخواند و لازم نیست با هر بار خروج باد، وضو را تجدید کند.

پاسخ مفصل

الحمد لله.

دیدگاه‌های علما درباره حکم خروج باد از ناحیه تناسلی زن

فقها در اینکه آیا خروج باد از ناحیه جلو زن (مهبلی) وضو را باطل می‌کند یا خیر، اختلاف نظر دارند و دو دیدگاه وجود دارد:

دیدگاه اول: وضو را باطل می‌کند. این مذهب شافعی و حنابله است.

امام نووی رحمه الله می‌گوید:

«آنچه از جلو یا عقب مرد و زن خارج شود، وضو را باطل می‌کند؛ خواه مدفوع باشد یا ادرار، باد، کرم، چرک، خون، سنگریزه یا غیر آن. و در این حکم تفاوتی بین خروج نادر و عادی نیست. همچنین در خروج باد، تفاوتی بین جلو و عقب زن و مرد وجود ندارد. شافعی رحمه الله در کتاب الأم بر این تصریح کرده و اصحاب بر آن اتفاق نظر دارند». (المجموع: ۲/۳). همچنین نگاه کنید به: (تحفة المحتاج، ابن حجر هیتمی: ۱/۱۲۷).

ابن قدامه رحمه الله می‌گوید:

«صالح از پدرش (امام احمد) درباره زنی که از فرجش باد خارج می‌شود نقل کرده که گفت: آنچه از دو راه (سبیلین) خارج شود، وضو [لازم] دارد. و قاضی گفته است: خروج باد از آلت مرد و فرج زن، وضو را باطل می‌کند». (المغنی: ۱/۱۲۵). همچنین نگاه کنید به: (الإنصاف، مرداوی: ۱/۱۹۵).

دیدگاه دوم: وضو را باطل نمی‌کند. این مذهب حنفیه و مالکیه است.

در «رد المحتار علی الدر المختار» (۱/۱۳۶) آمده است: «خروج باد از فرج زن و آلت مرد وضو را باطل نمی‌کند؛ زیرا این یک لرزش (اختلاج) است، یعنی باد حقیقی نیست. و حتی اگر باد باشد، چون از محل نجاست برنخاسته، ناقض وضو نیست». همچنین نگاه کنید به: (بدائع الصنائع، کاسانی: ۱/۲۵).

علامه دربیر مالکی رحمه الله می‌گوید: «اگر چیزی که خروجش عادی است از غیر دو راه اصلی خارج شود مثل اینکه از دهان خارج شود، یا ادرار از مقعد خارج شود، یا باد از جلو (چه زن و چه مرد) یا از سوراخی دیگر خارج شود، وضو را باطل نمی‌کند». (الشرح الكبير مع حاشية الدسوقي: ۱/۱۱۸).

بی‌شک به احتیاط نزدیکتر و آنچه اطمینان‌آورتر است، این است که به خاطر خروج این باد وضو گرفته شود؛ زیرا اختلاف در این مسئله قوی است و دیدگاه نقض وضو، علاوه بر احتیاط، به ظاهر دلیل نیز نزدیک‌تر است. پیامبر - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: «وضویی نیست مگر به خاطر صدا یا بویی». (ترمذی: ۷۴، که آن را حسن صحیح دانسته و آلبانی در صحیح الجامع (7572) تصحیح کرده است). امام ابن مبارک و دیگران با استناد به این حدیث و احادیث مشابه، استدلال کرده‌اند که خروج باد از جلو نیز وضو را باطل می‌کند.

امام ترمذی رحمه الله می‌گوید:

«سخن علما این است که وضو واجب نمی‌شود مگر با حَدَثی که صدای آن شنیده شود یا بویی حس گردد. و عبدالله بن مبارک گفته است: اگر در حدث شک کرد، وضو بر او واجب نیست تا زمانی که چنان یقینی پیدا کند که بتواند بر آن قسم بخورد. و گفته است: اگر از جلو زن باد خارج شود، وضو بر او واجب است؛ و این قول شافعی و اسحاق است».

همچنین در مسئله مورد نظر شما، کفّه وضو گرفتن سنگین‌تر است؛ زیرا وضعیت باد خارج شده مشتبه است (معلوم نیست از جلو است یا عقب). و می‌دانیم که باد خارج شده از عقب به اجماع علما وضو را باطل می‌کند؛ و اگر از جلو باشد، نزد بسیاری از علما باطل‌کننده است. پس وقتی شک وجود دارد، جانب نقض وضو بسیار قوی است. به‌ویژه آنکه اصل در خروج باد این است که از عقب باشد و خروج از غیر آن نادر است.

حکم زنی که پیوسته دچار خروج باد است

اگر این خروج باد مستمر و همیشگی است و در تمام حالات و وضعیت‌ها رخ می‌دهد، این زن جزو «اهل اعذار» (کسانی که عذر شرعی دارند) محسوب می‌شود؛ حتی اگر یقین داشته باشد که باد از عقب خارج می‌شود. حکم او این است: برای هر نماز، پس از آنکه وقت نماز داخل شد، وضو می‌گیرد و سپس نماز واجب و هر چه می‌خواهد نماز مستحبی می‌خواند و لازم نیست با هر بار خروج باد، وضویش را تجدید کند.

از شیخ شنقیطی حفظه الله سؤال شد:

«بادی که از جلو زن خارج می‌شود و مقدارش زیاد و در اوقات مختلف است؛ آیا باید برای هر نماز وضو بگیرد؟»

ایشان پاسخ دادند:

«در این مسئله میان علما رحمهم الله اختلاف مشهوری وجود دارد که: آیا حکم جلو در خروج باد، مانند حکم عقب است؟ برخی از اهل علم گفته‌اند: حکم خروج باد از جلو مانند حکم خروج از عقب است و این از باب الحاق نظیر به نظیر است و این قولی قوی است و شکی نیست که از نظر احتیاط اولویت دارد.

اما اگر این مسئله برای زن به گونه‌ای شد که کنترلش دشوار گشت یا موجب مشقت و سختی شد، در این صورت او در حکم زن مُستحاضه است (مانند خونریزی غیرعادی). بنابراین: برای ورود وقت هر نماز وضو می‌گیرد و پس از آن به خروج باد اهمیت نمی‌دهد؛ همان‌طور که اگر کسی بی‌اختیاری باد (سلس الریح) از عقب داشته باشد چنین می‌کند. پس احتیاط این است که برای دین و عبادتش چنین احتیاطی کند. والله تعالی اعلم». (شرح زاد المستقنع).

والله اعلم.